

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 207/07-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. januára 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Juraja Horvátha prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. M. B., B., zastúpeného advokátkou Mgr. M. L., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Ndob 26/06 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Ndob 26/06, ktorým podmienil právo účastníka konania na nazretie do súdneho spisu podaním písomnej žiadosti a neudelením súhlasu sudcu na nazretie do spisu porušil základné právo JUDr. M. B. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Sťažnosti JUDr. M. B. vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e .**

3. JUDr. M. B. **n e p r i z n á v a** primerané finančné zadošťučinenie.

4. JUDr. M. B. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5 788 Sk (slovom päťtisícosemstoosemdesiatosem slovenských korún), ktorú je povinný Najvyšší súd Slovenskej republiky vyplatiť na účet Mgr. M. L., Advokátska kancelária, B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 207/07-26 zo 4. októbra 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. M. B., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. M. L., Advokátska kancelária, B., ktorou namietal porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) v konaní sp. zn. 2 Ndob 26/06, ktorý podmienil právo sťažovateľa na nazretie do súdneho spisu podaním písomnej žiadosti, následným súhlasom, resp. schválením predsedom senátu a neumožnil sťažovateľovi nazretie do súdneho spisu.

V odôvodnení svojej sťažnosti sťažovateľ uviedol, že je jedným z veriteľov, a teda účastníkom v konkurznom konaní úpadcu W., spol. s r. o., vedenom Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 1 K 116/04, v ktorom doručil krajskému súdu 6. júna 2006 námietku zaujatosti voči konajúcej sudkyni. Následne 8. júna 2006 splnomocnená zástupkyňa sťažovateľa chcela na krajskom súde nazrieť do súdneho spisu sp. zn. 1 K 116/04, avšak bola informovaná, že spis bol odoslaný najvyššiemu súdu z dôvodu podanej námietky zaujatosti. Najvyšší súd o námietke zaujatosti rozhodoval v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Ndob 26/06. Splnomocnená zástupkyňa sťažovateľa preto v bližšie neuvedenom čase telefonicky požiadala príslušnú kanceláriu najvyššieho súdu, aby

jej oznámila termín nazretia do spisu. Pracovníčka kancelárie poučila poverenú zástupkyňu sťažovateľa, že žiadosť o nazretie do spisu treba najvyššiemu súdu doručiť faxom a originál žiadosti doručiť do podateľne alebo pri nazeraní do spisu. Príslušnú žiadosť doručil sťažovateľ najvyššiemu súdu faxom 29. júna 2006 a do podateľne 30. júna 2006. Splnomocnená zástupkyňa sťažovateľa sa 3. júla 2006 telefonicky obrátila na kanceláriu najvyššieho súdu, aby sa informovala, kedy bude možné do spisu nazrieť, pričom sa dozvedela, že členovia senátu majú dovolenku a pracovníčka najvyššieho súdu, nevie kedy bude žiadosť posúdená. Splnomocnená zástupkyňa sťažovateľa sa opäť telefonicky informovala v kancelárii najvyššieho súdu 4. júla 2006, kde jej bolo oznámené, že žiadosť o nazretie do spisu bola odovzdaná na posúdenie predsedovi senátu, ktorý sa však vyjadril tak, že do súdneho spisu nemožno nazrieť, pretože spis sa na najvyššom súde nachádza z dôvodu podanej námietky zaujatosti, najvyšší súd má na rozhodnutie o nej 10 - dňovú lehotu a sťažovateľ má vyčkať, kým sa spis vráti krajskému súdu. Splnomocnená zástupkyňa sťažovateľa trvala na tom, aby jej bolo umožnené do spisu nazrieť, pretože od podania námietky zaujatosti uplynul mesiac a nebolo o nej rozhodnuté, avšak bezvýsledne. Bolo jej len oznámené, že do spisu „nič podstatné“ nepribudlo. Preto 13. júla 2007 najvyššiemu súdu podala ďalšiu žiadosť o nazretie do spisu adresovanú predsedovi senátu. Na druhý deň pracovníčka kancelárie najvyššieho súdu sťažovateľovi oznámila, že stanovisko predsedu senátu, s ktorým ho oboznámila 4. júla 2006, platí naďalej a do spisu nazrieť nemožno.

Sťažovateľ ďalej v sťažnosti uviedol, že k porušeniu jeho označených práv došlo predovšetkým tým, že najvyšší súd podmienil nazretie do súdneho spisu podaním písomnej žiadosti a súhlasom predsedu senátu, a to preto, že Občiansky súdny poriadok (ďalej aj „OSP“) a ani iný zákon nepodmieňujú nazretie do spisu účastníkom konania takýmito podmienkami (§ 44 ods. 1 OSP) a postup najvyššieho súdu bol preto v rozpore so zákonom. K porušeniu označených práv sťažovateľa malo ďalej dôjsť tým, že najvyšší súd mu neumožnil do súdneho spisu nazrieť vôbec, a to aj napriek tomu, že o to požiadal spôsobom, ktorý najvyšší súd vyžadoval. Občiansky súdny poriadok a ani iný predpis neobmedzuje nahliadanie do spisu účastníkom konania alebo jeho zástupcom, ustanovenie § 44 ods. 1 OSP platí v konaní pred súdom prvého i druhého stupňa a vzťahuje sa aj na konanie,

v ktorom rozhoduje nadriadený súd o námietke zaujatosti vznesenej účastníkom proti sudcovi súdu prvého stupňa. Odôvodnenie odopretia nazretia do súdneho spisu účastníkom alebo jeho zástupcom existenciou 10 - dňovej lehoty stanovenej na rozhodnutie o námietke zaujatosti, prípadne tým, že do spisu nebolo doložené „*nič podstatné*“, neobstojí. Preto, ak zákon neobmedzuje právo účastníkov konania a ich zástupcov nazerat' do spisu aj počas obdobia, kým sa spis nachádza na nadriadenom súde z dôvodu rozhodovania o námietke zaujatosti sudcu súdu prvého stupňa, majú účastníci a ich zástupcovia právo do neho nahliadnuť aj na nadriadenom súde. Ak súd nepostupuje spôsobom ustanoveným zákonom, nielenže odmieta dotknutej osobe súdnu ochranu garantovanú v čl. 46 ods. 1 ústavy, ale zároveň postupuje aj v rozpore s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľ navrhoval, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, že najvyšší súd svojím postupom, ktorým podmieňoval realizáciu práva sťažovateľa nazrieť do súdneho spisu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Ndob 26/06 podaním písomnej žiadosti a následným súhlasom, resp. schválením predsedom senátu, a tým, že neumožnil sťažovateľovi do súdneho spisu nazrieť, porušil základne právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy. Súčasne sťažovateľ žiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk a náhradu trov konania.

Ako z prípisu najvyššieho súdu č. k. KP 8/06-44 z 25. augusta 2006 vyplýva, v konaní sp. zn. 2 Ndob 26/06 bolo rozhodnuté 4. augusta 2006 tak, že sudkyňa krajského súdu z prerokovania veci sp. zn. 1 K 116/04 vedenej na krajskom súde vylúčená nie je a predmetný spis bol vrátený krajskému súdu 15. augusta 2006.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril najvyšší súd prostredníctvom jeho predsedu JUDr. M. K. prípisom č. k. KP 8/06-44 z 2. októbra 2006, v ktorom uviedol, že z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Ndob 26/06 zo 4. augusta 2006 je zrejmé, že sťažovateľ nemal možnosť do spisu nahliadnuť, avšak sú z neho zrejmé i vecné a právne dôvody, pre ktoré predseda senátu neumožnil sťažovateľovi, resp. jeho zástupcovi do spisu nahliadnuť. Zároveň predseda najvyššieho súdu poukázal i na to, že

obdobná sťažnosť rovnakého sťažovateľa v inej veci bola prerokovávaná ústavným súdom pod sp. zn. I. ÚS 93/06, pričom sťažnosť v časti namietajúcej porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bola odmietnutá, keďže sa netýkala merita veci a ani s ňou priamo nesúvisela. Vo svojom vyjadrení ďalej uviedol, že za bezdôvodnú považuje v každom prípade tú časť sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiada priznanie finančného zadosťučinenia, a v závere zdôraznil, že postupom najvyššieho súdu nebolo a ani nemohlo byť dotknuté právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu.

Najvyšší súd v uznesení sp. zn. 2 Ndob 26/06 zo 4. augusta 2006, pokiaľ ide o neumožnenie sťažovateľovi nazrieť do súdneho spisu, zdôraznil, že spis najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 2 Ndob 26/06, do ktorého sťažovateľ žiadal nazrieť, keďže predmetom veci bolo iba rozhodnutie o námietke zaujatosti, „pozostával iba z tejto námietky podanej sťažovateľom, vyjadrenia dotknutého sudcu a predkladacej správy“ a základný spis súdu prvého stupňa bol k nemu iba pripojený, uviedol:

„V § 44 ods. 1 OSP je upravené právo účastníka nazrieť do súdneho spisu pred prvostupňovým súdom, pretože štvrtá hlava prvej časti OSP, kde je táto úprava, upravuje konanie pred prvostupňovým súdom ... v zmysle § 211 ods. 3 OSP ide o primerané použitie, nie rovnaké. Primeranosť použitia ustanovení pred súdom prvého stupňa o odvolacom konaní posudzuje odvolací súd a teda predseda senátu rozhodne aj o tom, či povolí nazretie do spisov na odvolacom súde, či je to potrebné. Žiadateľ o nazretie do spisov by mal uviesť dôvod pre ktorý tento o to právo žiada. Nikdy sa nestalo, ak o nazretie do spisu požiadal zástupca účastníka z dôvodu, že zastupovanie prevzal až v odvolacom konaní, účastník sa stal účastníkom v priebehu odvolacieho konania v dôsledku sukcesie, odvolaciemu súdu boli predložené nejaké listinné dôkazy a pod., žeby mu nebolo toto právo umožnené, lebo skutočne ide o ochranu zákonných práv. Spravidla ide vždy o konanie vo veci samej. Do toho spravidla nemožno zahrnúť napr. rozhodovanie o kompetenčnom konflikte, o námietke zaujatosti a v iných veciach, kde sa nerozhoduje vo veci samej. Umožnenie nazerania do spisu si vyžaduje pri tom dohľad, aby zo spisov nezmizli dokumenty, aby neboli doplňované také dokumenty, ktoré v spisoch neboli, čo je niekedy časovo náročné, ďalšie zaťažovanie sudcov a kancelárie a tým aj spôsobenie zbytočných prieťahov v konaní. Ak sudca posúdi uplatňovanie tohto práva, ako zneužívanie práva postupuje tak, že neumožní nazrieť do

spisu. V terajšom postupe účastníka (...) nadriadený súd vidí neprípustné zneužívanie práva, neprípustné hrubé sťažovanie postupu konania a spôsobovanie prietahov v konaní.“

K tomuto stanovisku sa sťažovateľ nevyjadril.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že najvyšší súd porušil jeho základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy sp. zn. 2 Ndob 26/06 tým, že realizáciu práva sťažovateľa nazrieť do súdneho spisu podmieňoval podaním písomnej žiadosti a následným súhlasom, resp. schválením predsedom senátu, ako aj tým, že neumožnil sťažovateľovi do tohto súdneho spisu nazrieť vôbec, a to v čase od 29. júna 2006, keď o nazretie do tohto spisu požiadal, do 15. augusta 2006, keď bol spis vrátený krajskému súdu.

Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa relevantnej časti čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 46 tejto ústavy možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Základné právo na súdnu a inú právnu ochranu zakotvené v čl. 46 ods. 1 ústavy zahŕňa v sebe jednak právo každého na prístup k súdu, t. j. právo každého podať súdu žalobu, ale aj záruky riadneho chodu súdneho procesu, t. j. právo na určitú kvalitu súdneho konania, či inak povedané - právo na spravodlivý proces. Ústavný súd už konštatoval (II. ÚS 307/06), že z hľadiska aspektov a záruk zabezpečujúcich kvalitu priebehu súdneho procesu možno do obsahu tohto základného práva zahrnúť aj právo každého oboznámiť sa so všetkými skutočnosťami rozhodnými pre jeho vec vrátane práva nazerať do spisu a robiť si z neho odpisy a fotokópie, avšak v súlade so zákonom, ktorý také oprávnenie upravuje (čl. 51 ods. 1 ústavy).

Sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy postupom najvyššieho súdu, ktorý podmieňoval realizáciu jeho práva ako účastníka konania, resp. jeho splnomocneného zástupcu

a) nazrieť do súdneho spisu podaním písomnej žiadosti o nazretie,

b) nahliadnuť do súdneho spisu predchádzajúcim súhlasom predsedu príslušného senátu,

ako aj tým, že najvyšší súd sťažovateľovi

c) neumožnil do spisu nazrieť počas obdobia, keď sa spis nachádzal na najvyššom súde za účelom rozhodnutia o námietke zaujatosti sudkyne krajského súdu, teda v čase od 29. júna 2006, keď o nazretie do tohto spisu požiadal, do 15. augusta 2006, keď bol spis vrátený krajskému súdu.

a) Podľa § 41 ods. 1 OSP účastníci môžu robiť svoje úkony akoukoľvek formou, pokiaľ zákon pre niektoré úkony nepredpisuje určitú formu.

Podľa § 42 ods. 1 prvej vety OSP podanie možno urobiť písomne, ústne do zápisnice, telegraficky alebo telefaxom.

Podľa § 44 ods. 1 prvej vety OSP účastníci a ich zástupcovia majú právo nazerať do súdneho spisu s výnimkou zápisnice o hlasovaní a urobiť si z neho výpisy a odpisy. To neplatí, ak ide o obsahujúce utajované skutočnosti, alebo chránené údaje podľa osobitných predpisov.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že ani Občiansky súdny poriadok, ani žiaden iný zákon nepodmieňuje realizáciu práva účastníkov konania, resp. ich právnych zástupcov nazerať do súdneho spisu podaním písomnej žiadosti.

Podstate základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy zodpovedá iba taký postup súdu, ktorým je označenému právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov vykonávajúcich tento článok ústavy.

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu teda predpokladá, že účastníkovi konania sa táto ochrana v zákonom predpokladanej kvalite dostane bez toho, aby sa mu v spojitosti s jej uplatnením ukladali povinnosti, ktoré od účastníka nevyžaduje zákon (čl. 2 ods. 3 ústavy).

Postup pri realizácii práva účastníka konania, resp. jeho právneho zástupcu pri nahliadnutí do súdneho spisu bol v rozhodnom období na najvyššom súde upravený v § 13 ods. 1 Kancelárskeho poriadku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vydaného predsedom najvyššieho súdu, v zmysle ktorého: „Nazeráť do spisov je možné na základe písomnej žiadosti po súhlase predsedu senátu za podmienok uvedených v ustanovení § 44 OSP a § 65 Trestného poriadku výhradne v miestnostiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod dohľadom vedúceho súdnej kancelárie alebo ním povereného zamestnanca. O tomto úkone sa vedie osobitná evidencia podľa § 2 ods. 2.“

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že ukladanie zákonom nepožadovaných ani nepredvídaných povinností fyzickým osobám a právnickým osobám internou normou najvyššieho súdu je neudržateľné ani z hľadiska princípu legality podľa čl. 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Vzhľadom na to, že najvyšší súd pri realizácii procesného práva účastníkov konania (sťažovateľov), resp. ich právneho zástupcu pri nazeraní do súdneho spisu požadoval od nich splnenie takej povinnosti (predloženie písomnej žiadosti o nahliadnutie do súdneho spisu), akú neukladá žiadny zákon, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd v tomto smere postupoval protiústavne, čím porušil označené základné právo a články ústavy, tak ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

b) Podľa § 44 ods. 2 OSP niekomu inému než účastníkovi môže predseda senátu povoliť nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy a odpisy, ak sú pre to vážne dôvody a oprávnené záujmy účastníkov tým nemôžu byť dotknuté.

Z uvedeného vyplýva, že zákonodarca výslovne vyžaduje súhlas predsedu senátu iba v prípade, ak chce do spisu nazrieť iná osoba odlišná od účastníka, resp. jeho právneho zástupcu (§ 44 ods. 2 OSP), pričom predseda senátu to môže povoliť len v prípade, ak sú pre to vážne dôvody a nebudú tým dotknuté oprávnené záujmy účastníkov konania.

V ustanovení § 44 ods. 1 OSP zákonodarca v rámci úpravy práva účastníkov a ich právnych zástupcov nazerať do spisu síce výslovne nevyžaduje predchádzajúci súhlas predsedu príslušného senátu, avšak z výkladu druhej vety tohto ustanovenia možno vyvodiť zámer zákonodarcu vytvoriť pre súdy priestor, keď môžu výkon tohto práva účastníkov, resp. ich právnych zástupcov obmedziť tak, aby bola zabezpečená účinná ochrana „utajovaných skutočností, alebo chránených údajov“.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd konštatuje, že aj pri realizácii práva účastníka, resp. jeho právneho zástupcu podľa § 44 ods. 1 OSP, teda práva nazerať do spisu má súd právo, ale aj povinnosť prijať také vhodné opatrenia, aby zabezpečil účinnú ochranu štátneho, hospodárskeho, obchodného a služobného tajomstva, teda aby zabezpečil ochranu „utajovaných skutočností, alebo chránených údajov“ a súčasne aby tak chránil právnu sféru ostatných účastníkov konania. Výkon a realizácia práva jedného subjektu nesmie byť na úkor ochrany práva iného subjektu, resp. ho nesmie poškodzovať.

V tejto súvislosti už ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti vyslovil (m. m. IV. ÚS 202/03, II. ÚS 307/06), že výklad ustanovenia § 44 ods. 1 OSP vylučuje, aby účastníci konania a ich zástupcovia boli zásadným spôsobom obmedzení v práve nazerať do spisu a robiť si z neho odpisy. Rovnako by však bolo nelogické a v rozpore s účelom takého oprávnenia účastníka konania a jeho zástupcu, aby tak mohli urobiť bez súhlasu predsedu senátu, ktorý najlepšie pozná spis a jediný je oprávnený posúdiť, či niet zákonnej prekážky, že by neobmedzeným sprístupnením spisu mohlo dôjsť k porušeniu práv iných účastníkov, respektíve k ohrozeniu utajovaných alebo dôverných informácií obsiahnutých v spise, v jeho prílohách, alebo v pripojenom spise. Inými slovami - predseda senátu by mal v rámci jemu vyhradeného práva udeľovať súhlas na nahliadnutie do súdneho spisu zisťovať, či neexistujú dôvody, pre ktoré by nemala byť

sprístupnená časť spisu, alebo jeho prílohy v záujme ochrany utajovaných alebo dôverných informácií, pretože vopred nie je známe, či účastník konania, resp. jeho právny zástupca, nemienia nazrieť do spisu a urobiť odpis z pripojeného spisu, v ktorom už účastník nie je účastníkom konania, prípadne z časti spisu, ktorá má povahu utajovanej skutočnosti, a podobne. Napokon iba predseda senátu (nie zamestnanec súdu) je oprávnený posúdiť aj to, či ide vôbec o účastníka konania, ak sa osoba odvoláva na svoje postavenie účastníka, pričom nebola ešte do konania pripustená uznesením súdu.

Preto ústavne súladným výkladom § 44 ods. 1 OSP najmä so zreteľom na obsah základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je taký výklad, podľa ktorého aj účastník a jeho zástupca môžu nazerať do spisu len na základe súhlasu predsedu senátu, ktorý je vo veci zákonným sudcom (I. ÚS 93/06).

Vzhľadom na vyslovené závery ústavný súd konštatuje, že postupom najvyššieho súdu, ktorým podmienil realizáciu práva sťažovateľa ako účastníka konania, resp. jeho zástupcu nazrieť do súdneho spisu predchádzajúcim súhlasom predsedu senátu, nemohlo dôjsť k porušeniu označeného základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Keďže vyslovenie porušenia čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy sa v prípade individuálnych sťažností zásadne viaže na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov, ku ktorému v danom prípade nedošlo, ústavný súd nemohol vysloviť ani porušenie označených článkov ústavy.

Z týchto dôvodov ústavný súd nevyhovел sťažnosti sťažovateľa, ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy postupom najvyššieho súdu, ktorý spočíval v tom, že najvyšší súd podmienil vykonanie jeho práva nazrieť do spisu predchádzajúcim súhlasom predsedu senátu.

c) Podmienenie práva nazerať do spisu predchádzajúcim súhlasom predsedu senátu nie je takým opatrením, ktoré by znemožnilo realizáciu tohto práva účastníka, resp. jeho právneho zástupcu do takej miery, že by bolo toto právo dotknuté v samej svojej podstate.

Keďže v tomto prípade najvyšší súd neumožnil sťažovateľovi nazretie do spisu počas celého obdobia, keď sa spis nachádzal na najvyššom súde za účelom rozhodnutia o námietke zaujatosti sudkyne krajského súdu, teda v čase od 29. júna 2006, keď o nazretie do tohto spisu požiadal, do 15. augusta 2006, keď bol spis vrátený krajskému súdu, a to v dôsledku neudelenia súhlasu predsedom senátu, ústavný súd skúmal, či neudelenie súhlasu predsedom senátu bolo dôvodné a či v konečnom dôsledku nedošlo neudelením tohto súhlasu k porušeniu sťažovateľom označeného základného práva.

Ako vyplýva z § 44 ods. 1 OSP neudelenie súhlasu sudcu na nazretie do spisu prichádza do úvahy predovšetkým v prípadoch, ktoré sú vymedzené v druhej vete tohto ustanovenia. Nepochybne neudelenie súhlasu na nahliadnutie do spisu je namieste i v prípade, ak sudca zistí, že žiadateľ o nazretie do spisu nie je účastníkom konania v zmysle § 90 a nasl. OSP alebo jeho zástupcom.

V tomto prípade najvyšší súd svoj postup odôvodnil tým, že predmetom žiadosti bolo nazretie do spisu najvyššieho súdu sp. zn. 2 Ndob 26/06, ktorý pozostáva iba z námietky zaujatosti podanej sťažovateľom, vyjadrenia dotknutého sudcu a predkladacej správy, pričom sťažovateľ obsah svojej námietky pozná a najvyššiemu súdu navyše neuviedol žiaden dôvod svojej žiadosti o nazretie do spisu. Už z uvedeného je zrejmé, že ak súčasťou spisu je aj vyjadrenie sudcu k námietke zaujatosti, ktoré sa osobitne účastníkom konania nedoručuje, jeho obsah môže účastník konania spoznať iba nazretím do spisu. Na druhej strane je zrejmé, že sťažovateľ nepresne žiadal o umožnenie nazrieť do spisu najvyššieho súdu sp. zn. 2 Ndob 26/06, nežiadal výslovne o nahliadnutie do pripojeného základného spisu a žiaden konkrétny dôvod žiadosti o nazretie do spisu najvyššiemu súdu neuviedol.

Výklad a používanie § 41 ods. 1, § 42 ods. 1 a § 44 OSP musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Všeobecný súd musí vykladať a používať citované ustanovenie Občianskeho súdneho

poriadku v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu (čl. 152 ods. 4 ústavy). Občianske súdne konanie sa musí v každom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie (§ 3 OSP). Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov konania a tlak na vyžadovanie takých náležitostí pri realizácii ich práv, ktoré nemajú oporu v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam na ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu (m. m. I. ÚS 139/02, II. ÚS 135/04, IV. ÚS 1/02).

Pokiaľ sťažovateľ nepresne žiadal o nazretie do spisu najvyššieho súdu, hoci, ako to vyplýva z jeho sťažnosti, mal v úmysle nazrieť do pripojeného základného spisu, a pokiaľ neuviedol konkrétny dôvod na nazretie do spisu, nie je tento jeho postup dostatočným dôvodom na nevyhovenie jeho žiadosti o nazretie do spisu, zvlášť so zreteľom na okolnosť, že ani Občiansky súdny poriadok nepodmieňuje nazretie do spisu účastníkom konania uvedením konkrétneho dôvodu na nazretie do spisu.

Najvyšší súd odôvodnil svoj postup ďalej tým, že v tomto prípade sa aplikuje § 44 ods. 1 OSP s poukazom na § 211 ods. 3 OSP iba primerane, v dôsledku čoho spôsob aplikácie § 44 ods. 1 OSP závisí na posúdení sudcom. Ani tento dôvod nepovažoval ústavný súd za dostatočný, pretože primeranosť aplikácie § 44 ods. 1 OSP súdom druhého stupňa je obmedzená zmyslom a účelom tohto ustanovenia, ktoré nedovoľujú § 44 ods. 1 OSP ani súdu druhého stupňa toto ustanovenie aplikovať spôsobom, akým postupoval najvyšší súd v prípade sťažovateľa.

Pokiaľ najvyšší súd označil ako dôvod svojho postupu to, že sťažovateľ svojou žiadosťou o nazretie do spisu zneužíval svoje právo do spisu nazerať, ústavný súd tento názor najvyššieho súdu nezdieľa. Konanie sťažovateľa nevykazovalo také znaky, z ktorých by bolo možné vyvodiť tento zaver, a rovnako tak ani najvyšší súd pre takýto záver neuviedol ústavnému súdu konkrétne okolnosti, ktoré by preň svedčili.

Ústavný súd preto konštatoval porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy aj pokiaľ ide o postup najvyššieho súdu spočívajúci v neumožnení sťažovateľovi do spisu sp. zn. 2 Ndob 26/06 nazrieť pre neudelenie súhlasu sudcu.

III.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ sa domáhal i priznania primeraného finančného zadosťučinenia 50 000 Sk, čo odôvodnil tým, že právo účastníka konania alebo jeho zástupcu nazerať do súdneho spisu je v praxi často realizované a je dôležitou súčasťou práva na súdnu a inú právnu ochranu, keďže predstavuje pre účastníka konania jedinú možnosť ako sa oboznámiť s obsahom súdneho spisu. Najvyšší súd podmienením realizácie tohto práva predchádzajúcou písomnou žiadosťou vyvoláva stav, keď účastníci si nemôžu byť istí, kedy a či vôbec toto svoje právo budú môcť realizovať. V čase podania ústavnej sťažnosti bolo postupom najvyššieho súdu sťažovateľovi znemožnené nahliadnutie do súdneho spisu počas doby viac než jedného mesiaca, v dôsledku čoho sa sťažovateľ nachádzal počas tohto obdobia v právnej neistote ohľadom priebehu konkurzného konania, ktorého bol účastníkom. Preto iba deklarovanie porušenia základných práv sťažovateľa nie je dostatočné a navrhovaná výška zadosťučinenia 50 000 Sk je primeraná ujme, ktorá bola sťažovateľovi spôsobená postupom najvyššieho súdu.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliada na všetky okolnosti danej veci, pričom v danom prípade vzhľadom na intenzitu porušenia základného práva sťažovateľa iba čiastkovým postupom najvyššieho súdu, ktorý v konečnom dôsledku nijako podstatne neovplyvnil procesné postavenie sťažovateľa ako účastníka konania vo veci samej, je podľa názoru ústavného súdu konštatovanie porušenia základného práva pre sťažovateľa dostatočným zadosťučinením, a preto mu primerané finančné zadosťučinenie nepriznal, tak ako to je uvedené v 3. bode výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) z dôvodu jeho právneho zastúpenia advokátkou, ktorá si uplatnila nárok na ich náhradu, trovy konania v sume 5 788 Sk za 2 úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie

sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, t. j. 2 x 2 730 Sk a režijný paušál 2 x 164 Sk, celková suma predstavuje 5 788 Sk.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2008